

Politiska förslag för att ta tillbaka framtiden

I vår tid är det svårt att föreställa sig hur en bättre värld är möjlig. Klimathot som tidigare varit varnings signaler har blivit till verklighet. Klimat krisen dömer allt fler oskyldiga till döden och jordens ekosystem brister. De mäktigas svar till denna existentiella kris lyfter samtidigt fram människans värsta sidor. Rädsla, hat och konspirationer gror istället för sansade svar till tidens utmaningar. Istället för rättvisa får vi fascism; hatet sprider sig som ett virus. Fastän produktiviteten ökar och teknologi som förr var science fiction idag blir del av vardagen, får människor det inte bättre. Priserna skenar, löner stagnerar och tiden räcker inte till för ett vardagsliv. Löften om bättre liv har svikits, istället står världen i brand. Folk är med all rätt arga, rädda och besvikna.

Dagens katastrofala utveckling är dock ingen naturlag. Den är resultatet av en fossil kapitalism som överstiger naturens gränser utan att bry sig om morgondagen. Ordet kapitalism benämner sättet vi organiserar vårt samhälle på: genom privat ägande och marknadsbaserad varuproduktion för vinst. Medan kapitalismen skapat industri, välfärd och rikedom, så är det ett system som i grunden bygger på ofrihet, ojämlikhet och våld. Kapitalismen är ett system som skapar ändlös tillväxt av energi och resurser, vilket är oerhört destruktivt och i slutändan omöjligt i den ändliga värld vi har. Därför är kritik av kapitalismen, och diskussioner kring hur vi kan och bör organisera vårt samhälle nödvändiga.

Diskussioner om miljö- och klimat problemen behöver innefatta människors vardag och livsmöjligheter, det ekonomiska systemet och hela planetens och alla arters livsutsikter samtidigt. Denna text innehåller långtgående förslag till hur dessa problem kan mötas men är samtidigt inget heltäckande program eller slutgiltigt svar på hur samhället ska organiseras. Istället inbjuder texten till diskussion om hur en nödvändig samhällsförändring kan gå till. Kampen för klimatet, för ekosystemen och för människors liv behöver vara radikal i sin kritik, men lösningsorienterad kring mål och strategier.

Oavsett vad vi kallar dagens eller framtidens ekonomiska system behöver vi röra oss mot ett samhälle som bättre tar hand om våra begränsade resurser, ömtåliga ekosystem och medmänniskor. En sådan övergång måste vara rättvis, demokratisk och ske med respekt för

alla människors behov. Den kräver därför att beslut i större grad behöver tas av det allmänna, och i mindre grad av marknader.

Vi i Ta tillbaka framtiden föreslår därför reformer som vi tror kan leda till en bättre värld inom de planetära gränserna och där demokrati, rättvisa, och trygghet står i centrum. Det är grundläggande att komma ihåg att det som är viktigt i livet inte kräver att vi lever i ett fossilt samhälle eller använder resurser och energi på ohållbara sätt. Därför är dessa reformer några av de saker som Ta tillbaka framtiden menar måste ske för att alla människor idag och i framtiden ska få möjlighet att leva meningsfulla liv på den enda planet vi har.

Idag är framtiden mörk och klimatkamp kan kännas meningslös. Den nödvändiga omställningen motarbetas av starka krafter. Vi måste därför visa att en rättvis omställning är möjlig. Vi måste påminna oss om att så länge människor lever och biosfären finns kvar, är kampen aldrig förgäves. Att kämpa för framtiden har aldrig varit viktigare, ju sämre det blir, desto viktigare blir det.

VARDAGEN

Idag präglas våra liv av snabb konsumtion, ett beroende av ohållbara system och en känsla av hopplöshet med små möjligheter att påverka och förändra. Problemen vi ser runt omkring oss med ständiga varningar om klimatkatastrof, krig och attacker på demokratin kan kännas stora och långt borta. Samtidigt kan vi inte ens göra de små sakerna i vår vardag: det går inte att åka kollektivt när busslinjer dras in, det går inte att handla ekologiskt när matpriserna skenar, det är lättare att beställa hem nya byxor än att laga gamla. Vi är fast i ett fossilsamhälle som är påfrestande, trist och skadligt.

Bort från det fossila livet

Idag är de flesta människor insnärjda i en fossil vardag där prylar slit-och-slängs. Avstånden mellan jobb, välfärd och fritidsaktiviteter kräver att vi rör oss över hela städer eller kommuner för att leva våra liv – ett transporterande som ofta är både fossilt och dyrt. Vi behöver därför tillsammans ta tag i vår vardag. Överallt där människor bor bör delarhubbar och fixarstäder etableras, så att ett ta-till-vara-samhälle kan ersätta slit-och-släng samhället. Överallt bör kollektivtrafik byggas ut och helt skattefinansieras. I städer ska vi inte ha längre än 15 minuter till välfärd, jobb, mat, kultur eller skola, och välutbyggda cykelbanor ska ta oss däremellan enligt konceptet 15-minuters-staden. På landsbygden bör kollektivtrafiken kompletteras med ransonering av bränslen till behovande, och subventionering av elbilar för att ta sig runt. Tillsammans kan vi göra det hållbara livet enkelt, trevligt och meningsfullt för alla.

Ta tillbaka framtiden föreslår därför:

att ta-tillvara-samhället byggs ut så att vi kan dela saker med varandra och reparera saker i fixarverkstäder nära där vi bor.

att kollektivtrafiken i hela Sverige, på landsbygden såväl som i städer, ska vara helt skattefinansierad så att den är gratis för invånare och besökare.

att städer byggs om enligt en 15-minutersmodell där skola, jobb, matbutiker och kultur finns inom 15 minuters gång eller cykel samt att alla städer bygger ut säkra cykelbanor så att människor kan cykla till dessa.

att konsumtionen av fossila drivmedel, inklusive biodrivmedel, ransoneras och bara är tillgängliga för de som behöver dem, framförallt på landsbygden.

att människor som inte har möjlighet att cykla eller åka kollektivt ska ha tillgång till eldrivna fordon, framförallt på landsbygd men vid behov även i städer.

att offentliga verksamheter uteslutande erbjuder växtbaserad kost.

Mot ett demokratiskt och värdigt vardagsliv

Det är viktigt att människor kan påverka sina egna livsvillkor. Det gäller oavsett var vi kommer ifrån, vad vi har för bakgrund och var vi bor. Vi behöver vara inkluderande och ha förståelse för varandras förutsättningar. Våra liv behöver därför organiseras så att vår tid inte enbart handlar om att jobba eller förbereda oss inför nästa arbetsdag. Det måste finnas tid till allt annat viktigt i våra liv.

Ta tillbaka framtiden föreslår därför:

att kommuner inför möjligheter för medborgare att påverka politiken i sin kommun mellan valen. Det kan vara lokala medborgarråd, utfrågningar med de styrande politikerna, och informationsbrev från kommunen till invånarna som berättar om vad politikerna arbetar med och hur deras arbete påverkar människors liv.

att hela samhället inför 6 timmars arbetsdag. Arbetstidsförkortning ökar möjligheten till friare liv och en fritid som består av annat än att förbereda sig för nästa arbetsdag.

att människor vars arbeten påverkas av omställningen från fossilsamhället erbjuds gratis omskolning. De kunskaper och erfarenheter som finns bland människor som arbetar i sektorer som påverkas av omställningen behöver förvaltas och människorna i industrierna får inte överges.

att sameer ska ha bestämmanderätt över marker som brukas av samebyar och samiska familjer.

att kommuner får intäkter från produktion av fossilfri el och invånarna inflytande över den. Intäkterna från elproduktion ska i större grad gå tillbaka till lokalsamhället. Vidare ska lokalsamhällen få större inflytande kring vart kraftverk eller solpaneler byggs, och få makt över hur pengarna därifrån ska användas.

SAMHÄLLET

Samhällets resursanvändning överskrider planetens gränser. Fossila bränslen värmer upp vår värld och orsakar redan idag oåterkallelig skada. I vår allt varmare värld räknas varje tiondels grad. Därför krävs snabba beslut och långtgående projekt för att samhället ska nå fossilfrihet och resurssnålhet. Det behövs storskaliga projekt som kraftfullt avvärjer kriserna samtidigt som människors viljor, behov och drömmar blir hörda.

Detta inbegriper både ett avvecklande av det rådande fossila samhället och ett utvecklande av morgondagens hållbara samhälle. Denna övergång måste ske demokratiskt och rättvist. Slutdestinationen är ett samhälle med demokratisk resursdelning, en stark välfärd och begränsad användning av resurser.

Avvecklingen av det fossila samhället

Fossila bränslen driver klimatkrisen och måste avvecklas så snabbt som möjligt. Hastigheten för den avvecklingen styrs i första hand av det utsläppsutrymme som Sverige har för en rättvis omställning. Skadorna på samhället och människor runt om i världen är redan mycket stora vilket gör Sveriges utsläppsutrymme mycket litet. Då samhället inte tjänar människors bästa behövs en kraftfull politik för att förändra det.

All fossil verksamhet behöver avvecklas. Den är idag tätt förbunden med viktiga funktioner i samhället och kan därför inte avvecklas över en natt. Att som idag sätta vaga målformuleringar om netto-noll är dock inte tillräckligt. Netto-noll skjuter problemet på framtiden och bygger på teknik som idag inte finns i den skala som krävs. Istället för att tro på magisk teknik behövs politiska regleringar och förbud, för att växthusgaser ska minska så snabbt som möjligt; politik som måste komma från folket.

Ta tillbaka framtiden föreslår därför:

att förbud införs på att investera i och låna ut till fossila bränslen, i Sverige och globalt. Svenska banker och skattebetalare ska inte bidra med pengar till fossil bränsleproduktion.

att befintlig fossilindustri, som raffinaderier, omedelbart måste börja med en planerad omställning bort från fossila bränslen där produktion av biobränslen är begränsad till en ekologiskt hållbar nivå. Om företagen inte kan göra detta måste folket driva fram ett rättvist förstatligande och avvecklande av fossilindustrin utan kompensation till dess ägare.

att all flygtrafik som inte är nödvändig för familj, akuta ärenden eller diplomatiska uppdrag tas ur bruk. Affärs- och nöjesresor med flyg blir olagligt. Detsamma gäller alla typer av privatjet.

att alla medborgare uppmanas av stat och civilsamhälle att spara med energi och resurser på ett effektivt och rättvist sätt.

att alla planerade och påbörjade infrastrukturprojekt som göder det fossila samhället omedelbart stoppas. Dessa projekt är till exempel flygplatser, motorvägar och ringleder för biltrafik.

att städer blir bilfria utom för dem som av arbete eller funktion behöver åka bil.

Utvecklandet av det hållbara samhället

Övergången från ett fossilt till ett hållbart samhälle sker inte över en natt, det kräver en övergångsperiod där det gamla byts mot det nya så snabbt som möjligt. Övergången innebär att begränsa resursanvändning utefter planetens gränser och global rättvisa. Det innebär därmed kraftigt minskad användning av energi och resurser i jämförelse med vad dagens samhälle använder, och elektrifiering av resterande energianvändning. I begränsad omfattning kan biobränslen användas när elektrifiering är svår eller långt borta, som i viss industri och jordbruk.

All produktion och konsumtion, även fossilfri, tär på den natur vi måste skydda. Ett elektrifierat samhälle kräver generellt mindre mark och resursanvändning än ett fossilt samhälle, eftersom elproduktion inte kräver konstant grävande, transporterande och förbrännande av bränslen, utan enbart byggande av infrastruktur. Samtidigt kräver denna infrastruktur stora ingrepp i naturen. Ta tillbaka framtiden strävar mot ett samhälle som möter människors grundläggande behov men som samtidigt minskat industriell produktion och konsumtion drastiskt jämfört med idag.

Att stärka och utveckla demokratin är vår bästa chans att lyckas med den övergång som behövs. Civilsamhällesorganisationer och lokalsamhällen besitter stor kunskap om hur en rättvis omställning kan gå till och arbetar ofta redan för att ställa om till det samhälle vi behöver. Civilsamhället måste kräva ansvar från stat och företag, annars kommer inte kortsiktiga politiker och vinstdrivna företag göra det som behövs för att ställa om. Samtidigt behövs statens resurser för att genomföra de lagändringar som krävs för att avveckla det fossila samhället, och för att finansiera framtidens infrastruktur. Stora projekt som

järnvägsbyggen och havsbaserade vindkraftparker kan inte byggas eller förvaltas av kaotiska marknadskrafter på vinstdriven grund. Likaså kan inte minskad konsumtion drivas fram av de som säljer prylar.

Genom medborgarråd på lokal och nationell nivå kommer folket närmare och får mer makt att påverka Sveriges politik och allas vår gemensamma framtid. Genom ändrad lagstiftning får lokalsamhällen en större del av vinsterna som annars flödar tillbaka till ägarna av industri och infrastruktur på bekostnad av lokalbefolkningen. I övergången måste de som har mest resurser, vara de som bidrar mest. Den måste därför finansieras genom skatter på kapital, rikedom och lyxkonsumtion. Omställningen kräver att staten och folket enar sig.

Slutligen måste rättvisa vara övergångens grundbult och omställningen inte bygga vidare på kolonialt arv. Omställningen får inte trampa på dem som redan trampas på, utan måste stå vid deras sida. Därmed måste samerna få långtgående rättigheter till sin egen mark och bestämmanderätt över den. All exploatering av Sápmi måste ske på samernas villkor, inte på industrins.

Ta tillbaka framtiden föreslår därför:

att medborgarråd för övergången införs som en viktig del av Sveriges demokrati. I medborgarråden möts människor som utgör ett representativt urval av Sveriges befolkning, får expertkunskap, diskuterar och sätter ramar som Sveriges riksdag ska förhålla sig till.

att 30% av Sveriges land och hav skyddas genom lagstiftning från all exploatering och återställs senast 2030, i enlighet med Konventionen om biologisk mångfald (CBD). Endast naturvårdande åtgärder bör tillåtas inom dessa områden och områdena bör vara stora och sammanhängande. Exempel på åtgärder för att nå målet är skydd av skog, återinfört strandskydd, och återställande av våtmarker.

att samers rättigheter respekteras genom att Sverige skriver under och följer FN:s deklaration om urfolks rättigheter, ILO169, så att samer får bestämma över sina marker.

att rennäring kan bedrivas utan att den störs av industriverksamheter eller turism.

att statsbidraget till studieförbund och folkhögskolor höjs. Fler möjligheter till utbildning och lärande är viktigt för att upprätthålla demokratin och för att ge människor verktyg att förstå sin samtid och omvärld. Stärkt folkbildning innebär ett starkare samhälle.

att delningsekonomin kraftigt byggs ut så att det finns fixarverkstäder och delningshubbar där människor bor. Detta bör göras av kommunen, bostadsrättsföreningar och andra aktörer

med ansvar över människors vardagsliv.

att Sverige satsar på havsbaserad vindkraft och lagringskapacitet, samt att sol- och vindkraft byggs där de gör minst skada på naturen, till exempel i skogsplantage eller på tak.

att befintlig vattenkraft bör stå kvar och rustas upp för att fortsätta producera el.

att intäkterna som staten idag tar från fossilfri elproduktion och annan industri istället går till kommunerna där elproduktionen eller industrin byggs, och vidare att denna summa höjs.

att järnvägen får de resurser som krävs för att underhållas väl och fungera på hög kapacitet.

att rika beskattas för att finansiera omställningen. Återinförd arvsskatt och fastighetsskatt, samt kraftigt höjda skatter på kapital är några förslag.

att stål och cement endast används där de verkligen behövs. Materialen bör inte användas för onödigt bruk såsom höga kontorstorn av stål och glas, utan framförallt för omställningens projekt, byggnader och infrastruktur nödvändiga för människors liv och hälsa och grunder till hus som i övrigt byggs i trä. En central myndighet skulle kunna ha det övergripande ansvaret för att reglera användningen av stål och cement.

att stålanvändning generellt minskar och att stål i större grad återanvänds. Samtidigt kommer nytt stål i någon form att behövas. Det är därför av stor vikt att staten satsar på fossilfri ståltillverkning i Sverige, och att stålet Sverige exporterar har så låga utsläpp som möjligt.

att skogsavverkningen drastiskt ska minska. Därför måste den skog som avverkas i första hand användas som byggmaterial. Produktion och konsumtion av pappersmassa och förpackningar måste minska och skogsråvara användas till biobränsle i mycket liten omfattning. Skog ska inte huggas för biobränslen.

VÄRLDEN

Klimatkrisen är i grunden ett globalt problem. Den har historiskt orsakats av västvärldens och andra tunga industrinationers utsläpp, medan de som bidragit minst till uppvärmningen drabbas mest. I denna mening är krisen högst ojäm och orättvis. Klimatkrisen kräver därför globalt och lagbundet samarbete för snabb utfasning av fossila bränslen där rika länder fasar ut snabbast. I utfasningen bör det nya globala fossilfria samhällets utbyggnad finansieras genom skatter på rika, samtidigt som dagens ojämlika världshandelssystem vilket exploaterar utsatta länder måste byggas om från grunden. Vidare krävs en global plan för hur världen ska hantera de många klimatflyktingar som redan är verklighet, men där många miljoner människors hem ännu kan räddas om världen lyckas med sina utsläppsminskningar.

Minska utsläppen, ett globalt samarbete

Världen behöver minska sina utsläpp tillsammans. Med detta sagt är inte alla länders medgivande ett krav för att många länder redan ska börja. Ta Tillbaka Framtiden verkar därför för en *fossil fuel non proliferation treaty*: ett globalt nedrustningsavtal för fossila bränslen. I detta måste rika länder med höga historiska utsläpp minska växthusgaserna snabbast. Vidare måste globala lagbundna mål sättas där länder som inte uppfyller kraven straffas med omfattande sanktioner och påtryckningar.

Ta tillbaka framtiden föreslår därför:

att Sverige och EU skriver under och aktivt verkar för *Fossil fuel non proliferation treaty* – ett globalt nedrustningsavtal för fossila bränslen. Avtalet har redan skrivits under av många små önationer och Colombia, samt organisationer som Världshälsoorganisationen och EU.

att stater som inte ställer om bör straffas i form av tullar, bojkott eller annan påtryckning.

Den ojämlika världshandeln

Världshandeln har genom historien varit, och är än idag, ett extremt ojämlikt system. Resurser och arbetskraft flödar från globala syd till globala nord, och möjliggör att rika länder i nord upprätthåller en konsumtion långt över dess rättvisa andel. Världen behöver en mindre total konsumtion av resurser, samtidigt som alla länder tillåts nå en acceptabel nivå av välfärd. Därför måste världens resurser fördelas rättvist efter behov. Globala syds välfärd

försvåras idag av en orättvis skuldstruktur där globala institutioner som Internationella valutafonden (IMF) roffar åt sig pengar som annars kan gå till viktiga investeringar i välfärd. Denna skuldstruktur måste brytas så att det globala syd får möjlighet till utveckling.

Ta tillbaka framtiden föreslår därför:

att skulder från IMF, Världsbanken och rika stater avskrivs från länder i globala syd.

att det globala handelssystemet görs om för att gynna länder i globala syd. Istället för att dessa länders råvaror säljs billigt till globala nord bör priserna höjas och dessa länder ges möjlighet att utveckla sin välfärd.

Finansieringen av global omställning

Finansieringen av omställningen är egentligen inget problem. Pengar finns. Världens rika sitter på en enorm förmögenhet och fossila bolag gör idag rekordvinster. Därför kan omställningen finansieras genom att kraftigt beskatta de rika och använda fossilbolagens kapital och avkastning till omställning istället för upphettning.

Ta tillbaka framtiden föreslår därför:

att en förmögenhetsskatt på rika individer inrättas. Siffran som fluktuerar i globala samtal är 2%. Detta är en bra början, men Ta Tillbaka Framtiden menar samtidigt att rika kan bidra betydligt mer.

att statligt ägda fossila bolag omfattas av strikta avvecklingsplaner och tvingas använda sitt kapital och sin avkastning till omställning från det fossila samhället.

att privatägda fossila bolag skapar och följer snabba avvecklingsplaner. Om detta inte sker ska bolagen förstatligas och läggas ner enligt ovan utan kompensation till dess ägare.

Klimatflyktingar och gränser

Klimatkrisen orsakar flyktingströmmar redan idag. Människor från framförallt globala syd förlorar sina hem när havsnivåhöjningar, torka och extremväder förstör platser där människor har bott i tusentals år. Denna nya verklighet kräver en global och stark politik för att ta hand om alla de människor som redan har förlorat sina hem, och de som riskerar att förlora dem. Rätten till liv, till ett hem, till mat och till vatten är bara några av de mänskliga rättigheter som undergrävs när vår värld värms upp.

Ta tillbaka framtiden föreslår därför:

att världens rika länder hastigt minskar sina utsläpp för att minska förstörelsen av samhällen, bostäder och jordbruksmarker, så att människor inte tvingas fly sina hem som en konsekvens av global uppvärmning.

att flykt på grund av global uppvärmning erkänns som en legitim anledning för flykt i FN:s flyktingkonvention. Det kan handla om att områden blir obeboeliga av torka eller förstörs av extrema väderhändelser. Sverige bör verka för att EU klassar dessa skäl som legitima skäl för flyktingstatus inom EU:s flyktingregler.

att ett globalt projekt för att hantera och ta emot klimatflyktingar tas fram. Detta program bör faciliteras av FN och världens rika länder bör ge sitt stöd till projektet. Sverige bör inom EU verka för att projektet implementeras i EU-samarbetets länder.

att seriösa samtal inleds om hur ett starkt samhälle som tar emot flyktingar skapas. Ett samhälle där rasismen gror, hatet frodas och människor inte känner att deras behov möts kommer få svårt att acceptera flyktingar. Stark välfärd är grundbulten för en stark flyktingpolitik.